

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Факультет соціології

Кафедра соціальних структур та соціальних відносин

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНА СТРАТИФІКАЦІЯ

для студентів

галузь знань	05 - соціальні та поведінкові науки
спеціальність	054 – соціологія
освітній рівень	бакалавр
освітня програма	Соціологія
вид дисципліни	– вибіркова
Форма навчання	денна
Навчальний рік	20 /20
Семестр	6
Кількість кредитів ECTS	4
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	іспит

Викладачі: доцент Бабенко С.С.

Продовжено: на 20 /20 н.р. ( ) « » 20 р.
(підпис, ПІБ, дата)
на 20 /20 н.р. ( ) « » 20 р.
(підпис, ПІБ, дата)

КИЇВ – 2019

Розробник(и):

Бабенко С.С. к.соц.н., доцент, доцент кафедри соціальних структур та соціальних відносин

ЗАТВЕРДЖЕНО

Зав. кафедри соціальних структур та соціальних відносин

(підпис) (Куценко О.Д.)
(прізвище та ініціали)

Протокол № 8 від «20» 06 2018р.

Схвалено науково - методичною комісією факультету соціології

Протокол від «30» 08 2019 року №

Голова науково-методичної комісії (підпис) (Петренко-Лисак А.О.)
(прізвище та ініціали)

1. Мета дисципліни – опанування сучасними теоретичними знаннями та вмінням оперувати результатами соціологічних досліджень соціально-політичної стратифікації у вимірах політичної участі, громадянства та влади, а також опрацювати можливості застосування цих знань у подальшій дослідницькій і аналітичній роботі.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

1. *Знати* основні поняття та теорії соціології політики.
2. *Вміти* працювати з текстами, пов'язувати об'єкт соціологічного дослідження з довгочасним контекстом розвитку суспільства, співвіднести загальні та конкретні причини історичного розвитку, порівнювати суспільства різних історичних типів.
3. *Володіти елементарними навичками* пошуку та відбору релевантної інформації, критичного аналізу, співставлення різних позицій.

3. Анотація навчальної дисципліни: Дисципліна відноситься до вибіркового блоку «Соціологія політики» і вводить студентство у тематику та стратегії досліджень політичних нерівностей у вимірах політичної участі, громадянства та влади. На основі порівняльного аналізу політичних політичної стратифікації в різних типах суспільного порядку. Предметом вивчення навчальної дисципліни є поняття панування, влади, впливу, організаційного контролю як факторів, за якими утворюється політична стратифікація, міжособистісні, соціальні та інституційні прояви влади та способи їх вимірювання, а також поняття і явище громадянської нерівності; прояви в сучасних суспільствах, сучасні тенденції в проявах громадянських нерівностей, мас-елітних розколів, політичного відчуження та політичної участі.

4. Завдання (навчальні цілі):

- оволодіти базовим соціологічним знанням про ключові засади політичних нерівностей та стратифікації, а також про соціологічні індикатори та способи аналізу та дослідження;
- сформувати вміння здійснювати аналіз соціально-політичних нерівностей, знаходити та узагальнювати відповідну інформацію, враховувати її в аналізі проблем;
- розвинути соціальну чутливість до проявів соціальних проблем, критичне мислення.

Що спрямовано на формування наступних компетентностей:

- ФК44 здатність аналізувати соціальні наслідки конкретних проявів соціально-політичної стратифікації сучасного суспільства.
- ФК45 здатність вивчати стан суспільства як цілісності крізь призму його соціальної якості.

5. Результати навчання за дисципліною:

Код	Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
	Результат навчання	Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання		
1.1	Знати основні теоретичні засади вивчення соціально-політичних нерівностей	Лекція, практичне	Опитування, КР, іспит	30
2.1	Вміти формулювати та аргументувати власні позиції щодо однієї з проблем курсу на матеріалі результатів соціологічних досліджень	Лекція, практичне, самостійна робота	КР, творчі завдання, підсумкова робота, іспит	25
2.2	Вміти виявляти, аналізувати та інтерпретувати актуальні проблеми соціально-політичних нерівностей та стратифікації	Лекція, практичне, самостійна робота	Творчі завдання, підсумкова робота, іспит	25
3.1	Бути відкритими до міждисциплінарних комунікацій	Лекція, практичне, самостійна робота	Творчі завдання, групова робота	20

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Програмні результати навчання (назва)	Результати навчання дисципліни (код)			
	1.1	2.1	2.2	3.1
При 48 застосовувати інструментарій соціологічної науки в дослідженні політичної сфери суспільства			+	
При 51 вивчати стан суспільства як цілісності крізь призму його соціальної якості	+	+		+

7. Схема формування оцінки.

7.1 Форми оцінювання студентів:

- семестрове оцінювання:

1. Усна відповідь, опитування, індивідуальні та групові творчі завдання (PH1.1, PH2.1, PH2.2, PH3.1) – 30 балів \ 18 балів.
2. Контрольна робота (PH 1.1, PH 2.1) – 15 балів \ 9 балів.
3. Підсумкова робота (аналітична записка, презентація) (PH2.1, 2.2) – 15 балів \ 9 балів.

- підсумкове оцінювання: у формі іспиту (PH1.1, PH2.1, PH2.2). *Мінімальна оцінка за іспит 24 бали, максимальна - 40 балів.*

- умови допуску до іспиту: Для студентів, які набрали сумарно меншу кількість балів ніж критично-розрахунковий мінімум – 36 балів протягом семестру за поважних причин для одержання допуску до іспиту обов'язково подати письмові роботи – відпрацьовані пропущених занять (завдання до самостійної роботи) з кожної невідпрацьованої теми дисципліни та підсумкову письмову роботу (аналітична записка та її презентація).

7.2 Організація оцінювання:

1. Усна відповідь на практичних заняттях – теми 1-10.
2. Контрольна робота – після теми 5.
3. Підсумкова робота – після теми 10.

7.3 Шкала відповідності оцінок

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекцій і практичних зав'язь

Номер та назва теми	Кількість годин		
	Лекц.	Практ.	С/Р
1. Поняття про політичні нерівності та стратифікацію	2	2	4
2. Структурно-діяльнісний підхід аналізу соціально-політичної стратифікації	2	2	4
3. Ресурси політичної стратифікації: влада, контроль, політичний капітал	4	4	8
4. Сучасні суспільства: «повстання еліт» чи «повстання мас»? дослідження еліт в контексті соціально-політичної стратифікації	2	2	4
5. Мерітократія та трансформації еліт сучасних суспільств.	2	2	4
<i>Контрольна робота</i>		2	4
6. Громадянська нерівність як фактор політичної стратифікації	4	4	7
7. Політична участь як фактор політичної стратифікації	2	4	4
8. Класові засади політичної стратифікації	2	2	4
9. Дослідження бюрократії як форми політичної стратифікації	2	2	4
10. Політична стратифікація та політична корупція	4	4	7
<i>Підсумкова робота</i>		4	6
	26	34	60

Загальний обсяг 120 год., в тому числі:
Лекцій – 26 год.
Практичні заняття - 34 год.
Самостійна робота - 60 год.

9. Рекомендовані джерела:

Основна: (Базова)

1. Ильин В. Социальное неравенство (конструктивистско-структуралистская парадигма). – М.: Ин-т социологии РАН, 2000. – С. 96–108, 267–278.
2. Радаев В.В., Шкаратан О.И. Социальная стратификация: Учеб. пособие. – С. 166–183.
3. Куценко О.Д. Соціологія політики // Спеціальні та галузеві соціології / Навч. посібник / За ред. В.С.Пилипенка. – К., 2004. – С. 46–78.
4. Куценко О.Д., Макеєв С.А. Политический класс // Классовое общество: теория и эмпирические реали / Под ред. С.Макеєва. – К.: Ин-т социологии НАНУ, 2003. – С.164–193.

5. Зоткин А. «Львы» и «лисы» украинской политики. О властвующей элите. К.: Наукова думка. – 2010. – 340 с.

Додаткова:

1. Бурдые П. Политические позиции и культурный капитал // Бурдые П. Социология политики / Пер.с фр. – М.: Социо-Логос, 1993. – С. 99–158.
2. Восленски М.С. Номенклатура. Господствующий класс Советского Союза. – М., 1991.
3. Гигли Дж., Пакульський Я. Зміна еліти та лідерів у ліберальних демократях // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2008. – № 1. – С. 67–84.
4. Зоткин А. Роль региональных элит и столичного эстеблишмента в формировании властной элиты Украины // Социология. – 2004. – № 3. – С. 95–108.
5. Крыштановская О. Трансформация старой номенклатуры в новую российскую элиту // Общественные науки и современность. – 1995. – № 1.
6. Куценко О. Сохраняют ли значение классовые основания политического участия? // Социология: теория, методы, маркетинг. – 2006. – № 3. – С. 92–115.
7. Куценко О. Украина в трансформационных процессах: Quo vadis? // Социология: теория, методы, маркетинг. – 2007. – № 1.
8. Куценко О.Д. Общество неравных. – Х., 2000. – Р.2.
9. Лейн Д. Подъем и упадок государственного социализма / Пер.с англ. – К.–Х.: Институт социологии НАНУ, 2006. – С. 174–186, 189–195.
10. Лейн Д. Трансформация государственного социализма: системные изменения или классовая революция? // Посткоммунистические трансформации: векторы, измерения, содержание / Под ред. О.Д.Куценко. – Х.: Изд-во ХДУ, 2004. – С. 83–107.
11. Ленски Г. Власть и стратификация: динамика систем распределения // Lenski G. Power and Privilege. A Theory of Social Stratification. N.Y., Sydney: McGraw-Hill Book Company, 1966. <<http://socnet.narod.ru/library/authors/Ilyin/hrest/Lenski.htm>>
12. Лэй К. Восстание элит и предательство демократии: Пер. с англ. – М.: Логос; Прогресс, 2002. – 224 с.
13. Миллс Р. Властвующая элита. – М.: Иностранная литература. 1959. – С. 25-31.
14. Моска Г. Правящий класс // Социологические исследования. – 1994. – № 5. – С. 186–196.
15. Ортега-и-Гассет Х. Восстание масс // Вопросы философии. – 1989. – № 3.
16. Селеньи И. Интеллигенция и власть: опыт Восточной Европы: 1960-1980-е гг. // Рубеж. – 1995. – № 6–7.
17. Тагчер В., Кучеренко О. Ідеї елітизму в контексті демократичної трансформації суспільства // Соціологія. – 1998. – № 3.
18. Хоффман-Ланге У. Элиты и демократизация: германский опыт // Социологические исследования. – 1996. – № 4.
19. Черноволенко В., Иващенко О., Симончук Е. Проблемы статусной легитимации политических и хозяйственных элит современного украинского общества // Социология. – 1999. – № 4.
20. Шульга М., Бойко Н. Уряди України: соціологічний портрет владної еліти (1990–1997 рр.) // Соціологія. – 1998. – № 3.